

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Mfv.I.10.701/2017/8.

A tanács tagjai: . Hajdu Edit a tanács elnöke
Dr. Gál Attila előadó bíró
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

A felperes: felperes neve
(felperes címe)

A felperes képviselője:
. Rab Mária ügyvéd
(Rab és Társa Ügyvédi Iroda - fél címe
3)

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője:
Dr. Lipka Erika ügyvéd

A per tárgya: munkabér és egyéb anyagi juttatás, baleseti kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.21.261/2015/21.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
11.M.14/2015/8.

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.21.261/2015/21. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A le nem rótt 750.500 (hétszázötvenezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg alperesnek 15 nap alatt 20.000.- (azaz húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes az alperes jogelődjénél állt közalkalmazotti jogviszonyban tanító munkakörben, ahol alsó tagozatban, illetve a felső tagozat 5. és 6. osztályában testnevelést tanított.
- [2] A felperes 2006. december 15-én az iskolában egy tanításon kívüli kézilabda mérkőzésen elesett, és a sportsérülés következtében a bal comb feszítő izomzatának részleges szakadását szenvedte el. A felperes a baleset napján az **O.B.S.I.** ambuláns kezelésén megjelent, ahol kíméletet, jegelést és diclofenac tartalmú krémek használatát írták elő, majd visszarendelték kontrollvizsgálatra. A felperes 2006. december 27-én, 2007. február 8-án, március 8-án, május 9-én és augusztus 7-én megjelent a **B.I.** ambulanciáján, valamint 2007. április és május hónapban összesen 13 alkalommal a **B.Gy.** Zrt-nél rehabilitációs ellátásban részesült. A bal comb feszítő izomzatának részleges szakadása három hónap alatt gyógyult meg.
- [3] A felperest a tartósan fennálló térdpanaszok, nyújtás elmaradás miatt 2007. augusztus 27-étől augusztus 31-éig az **O.B.S.I.** Mozgásszervi Osztályán kezelték, ahol a bal térdén artroszkópos műtétet végeztek el. A balesettel közvetett okozati összefüggésben kialakult maradványtünet a bal combizomzat nyújtási funkciójának kiesése, a térdízület 20 fokos hajlított helyzetű állapota, valamint az ágyéki gerinc állapotrosszabbító hatása. A felperes 2008. évtől kezdődően gerinc- és mozgásszervi problémák miatt több alkalommal vett részt kórházi kezelésen, több műtéten is átesett, majd 2007. október 31-én jelentkezett a **G.P.G.** azzal, hogy az utóbbi hónapokban „sok tortúrán” esett át, előző év decemberében elszenvedett egy súlyos lábsérülést, azóta annak minden következményét magán viseli.
- [4] A Magyar Államkincstár Regionális Igazgatósága 2007. január 5-én kelt határozatában a felperes 2006. december 15-én történt balesetét üzemi balesetnek ismerte el. A határozat tartalmazta, hogy a baleset miatt a felperes baleseti táppénzre és baleseti egészségügyi ellátására jogosult. A felperes 2006. december 16-ától 2008. december 18-áig baleseti táppénz ellátásban részesült.
- [5] 2008. október 16-án baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt terjesztett elő, mely eljárásban az **O.R.Sz.Sz.I.** I. fokú Bizottságának 2008. november 18-án kelt szakvéleménye szerint a felperes össz-szervezeti egészségkárosodásának mértéke 40 %, az üzemi balesetből eredő egészségkárosodás pedig 28 %. Az ORSZI II. fokú Bizottsága 2009. február 9. napján kelt szakértői véleménye alapján össz-szervezeti károsodása 60 %, az üzemi baleseti eredetű egészségkárosodását 28 %-ban véleményezte.
- [6] 2009. augusztus 19-én az ORSZI I. fokú Bizottsága szakvéleménye szerint össz-szervezeti egészségkárosodását 60 %-ban, és az üzemi baleseti eredetű egészségkárosodását pedig 28 %-ban állapította meg.

- [7] A felperes 2008. október 16-án előterjesztett baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényét a Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság elutasította. A felperes a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálatát kérte, amely eljárásban a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 8.M.994/2010//34. számú ítéletével a keresetet elutasította. A felperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria ítéletével a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria az ítéletében kifejtette, hogy az Egészségügyi Tudományos Tanács véleményét elfogadva a bíróság helyesen jutott arra a megállapításra, hogy az össz-szervezeti egészségkárosodás túlnyomó részt nem baleseti, hanem természetes okú betegség következménye.
- [8] A felperes 2009. február 25. napján kérte a közalkalmazotti jogviszonya felmentéssel történő megszüntetését. Az intézmény igazgatója a 2009. február 26-án kelt határozatával közalkalmazotti jogviszonyát 2009. augusztus 17. napjával felmentéssel megszüntette. A felperes az alperesnél elért átlagkeresete bruttó 277.853 forint volt.
- [9] A Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság 2008. december 18-ától a felperes részére havi 24.285 forint összegű baleseti járadékot állapított meg, míg a Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság a határozatával a részére 2009. augusztus 18-ai folyósítási kezdettel rokkantsági nyugdíjat állapított meg.

A felperes kereseti kérelme és az alperes védekezése

- [10] A felperes a keresetében kérte, alperes arra kötelezését, hogy fizessen meg a részére kórházi és rehabilitációs ellátáshoz beszerzett ingóságok címén 85.189 forintot, ruhatár cseréje címén 193.500 forintot, élelemfeljavítás címén havonta járadékként 30.000 forintot; ápolás-gondozás ellenértékeként a balesetet követő 12 hónapig havi 100.000 forintot, utána folyamatosan járadékként havi 20.000 forintot, háztartási kisegítő címén járadékként havi 35.000 forintot, mezőgazdasági többletköltség címén járadékként 2010. május 31-éig havi 20.000 forinttal számítva 820.000 forintot, közlekedés és kíséző többletköltsége címén járadékként havi 30.000 forintot, látogatási költség címén 352.800 forintot, gyógyszerköltség címén járadékként havi 12.000 forintot, gyógyászati segédeszközök ellenértékeként 17.967 forintot, orvosi költség (vizitdíj) címén 22.900 forintot, rehabilitációs többletkiadás címén járadékként havi 5.000 forintot, gyógycipő ellenértékeként 49.000 forintot, gyógytorna ellenértékeként 30.000 forintot, kulturális többletkiadás címén járadékként havi 10.000 forintot, többletenergia költségeként járadékként havi 12.000 forintot, keresetvesztesség címén 2009. augusztus 18-ától 2015. június 30-áig összesen 4.709.813 forintot, 2015. július 1-jétől járadékként havi 46.771 forintot, nem vagyoni kártérítés jogcímen

8.000.000 forintot. A felperes a járadék igényét valamennyi esetben 2007. január 1-jétől terjesztette elő, továbbá valamennyi kereseti kérelme után kamat megállapítását is kérte, és perköltséget is igényelt.

- [11] Keresete indokául előadta, hogy a 2006. december 15-én történt balesetével összefüggésben súlyos, maradandó sérüléseket szenvedett, a baleset miatt újabb szövődményei is kialakultak. Az **O.B.S.I.**-ben látták el, majd 2007. augusztusában artroszkópos műtétre került sor. Állapotában javulás nem következett be, a kompenzációs terhelés következtében további egészségügyi problémákkal kellett szembesülnie, gerincsérve alakult ki, ellenoldali egészséges lába és térdé fájdalmassá, instabillá vált, ezért 2008-ban a jobb térdét meg kellett operálni. A kórházi ellátások és orvosi kezelések ellenére az egyre súlyosbodó gerinctünetek miatt az alsó végtagja zsibbadt, gerincmozgása durván beszűkült, a baleset óta munkaképtelen.
- [12] Több alkalommal kényszerült kórházi és rehabilitációs kezelésre, amelyhez különböző ruhaneműk és tisztálkodási szerek beszerzése volt szükséges. A baleset utáni mozgásszegény életmód miatt a kilenc év alatt 30 kilót hízott, ezért a ruhatárát 2-3 számmal nagyobbra kellett cserélnie, amely többletkiadással járt. A mozgásszegény életmódja miatt élete végéig speciális étkezésre, diétára szorul, amely naponta 1.000 Ft többletköltséget eredményez.
- [13] A baleset óta folyamatosan mások segítségére szorul, önmaga ellátásában korlátozott. A baleset követő időszakban szoros ápolásra, ezen kívül pedig állandó gondozó igénybevételére kényszerült, a házimunkák elvégzésére alkalmatlanná vált. A családi házhoz tartozó kert gondozását másra kellett bízni, ami többletkiadást jelent. A családi házból 2010. május 10-én költözött el, ezután ilyen költsége már nem merült fel.
- [14] A balesete előtt általában gyalogosan és kerékpárral közlekedett, a baleset óta tömegközlekedési eszközt nem tud igénybe venni, és a településen is kizárólag gépkocsival közlekedik kísérelővel, amely jelentős költséget jelent. Havonta legalább három alkalommal kell megjelennie a fővárosban orvosi, illetve rehabilitációs kezelésen, heti két alkalommal uszodába jár, a heti nagybevásárlást is csak gépkocsival tudja megoldani. A 147 napos kórházi tartózkodás ideje alatt családtagjai rendszeresen látogatták, az alkalmanként 100 kilométert gépkocsival tették meg, továbbá a műtétek alatt különböző injekciókat kapott, gyógyszereket, vitaminokat és gyógyhatású készítményeket kellett szednie, továbbá gyógyászati segédeszközre is szüksége volt.
- [15] A házi orvosának és a kezelő orvosának vizitdíját kellett fizetnie, továbbá a járását megkönnyítő MBT terápiais lábbelit a balesetet követően orvosi javaslatra vásárolta. Az orvosi utasításnak megfelelően rehabilitációs kezeléseken vesz részt, gyógyfürdői szolgáltatásokat vesz igénybe nappali ellátás keretein belül, így 2009-ben tíz alkalommal vett igénybe gyógytornát, amelyért alkalmanként 3.000 Ft-ot fizetett. A kényszerű otthon tartózkodás

és mozgásszegény életmód miatt lényegesen több könyvet, újságot és DVD-t vásárol és kölcsönöz, mint a baleset előtt, és gyorsabb internet szolgáltatást rendelt meg. A hivatalos ügyeit kénytelen telefonon keresztül intézni, ami további rezsi költségnövekedést eredményezett. A kényszerű ágyban fekvés miatt kétnaponta kellett ágyneműt cserélnie, ezért, valamint a rehabilitációs foglalkozásokon viselt ruhái miatt a mosás mennyisége megemelkedett, amely többlet energiafelhasználást és többlet tisztítószer beszerzését eredményezi. A baleset óta a társadalombiztosítástól baleseti járadék és rokkantsági nyugdíj, illetve rokkantsági ellátás juttatásokban részesül, amelyek havi összege kevesebb, mint az alperesnél elért átlagkeresete, és ezen két összeg különbözetének megtérítését is kéri.

- [16] A nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatosan a felperes előadta, hogy a baleset során durva mozgáskorlátozottságot eredményező sérülést szenvedett el, amely miatt az élete végérvényesen átalakult. Munkaképtelenné vált, és korábban kimondottan mozgalmas, agilis életmódot folytatott, kirándult, túrázott, biciklizett, sportfoglalkozásokat, táborokat, külföldi kirándulásokat szervezett, a szabadidejét is aktívan töltötte, és az életmódjából adódóan a természethez, a házon kívüli tevékenységekhez kötődött. Önkéntes, karitatív munkát is magára vállalt, a helyi önkormányzat képviselőjeként, a szociális bizottság elnökeként számos feladatot látott el. Nem tudja feldolgozni, hogy minden, számára örömet nyújtó tevékenységben ellehetetlenült. Baráti kapcsolatai beszűkültek, kényszerű kímélő életmódra tért át, mentális betegsége kialakult, az egzisztenciális helyzete megromlott.
- [17] Az alperes ellenkérelmében nem vitatta, hogy a felperes balesete a közalkalmazotti jogviszonyával összefüggésben következett be, azonban az ezzel kapcsolatos kárigényeit egyrészt alaptalannak, másrészt eltúlzottnak tartotta. Elismerte, hogy a kórházi kezeléssel kapcsolatban a felperesnek szüksége volt bizonyos ingóságok beszerzésére, és hogy a kórházi látogatással a látogatóknak utazási költsége merült fel, amely azonban a felperest csak akkor illeti meg, ha azt a költséget a látogatóknak utóbb megtérítette. Kifogásolta a felperes keresetében a ruhatár cseréjével kapcsolatos előadásokat, továbbá kifejtette, hogy gyümölcs, tejtermék fogyasztása, ásványvíz bevitele a mindennapi ember átlagos táplálkozásának felel meg, nem minősül speciális étkezésnek, és ez anyagi szempontból nem jelenthet több költséget. A felperes által csatolt 2008. június 27-én kelt ápolási záróvélemény szerint a felperes étkezésre, mozgásra, öltözködésre, testi higiéniére, WC használatra önállóan alkalmas, amely azt jelenti, hogy a felperes nem szorul gondozásra, ápolásra, ezért ez a kereseti kérelme megalapozatlan, és mivel az önellátó képessége a baleset bekövetkezését követően nem változott, a háztartási kisegítő alkalmazása sem volt indokolt.
- [18] Az alperes vitatta a mezőgazdasági többletköltség, a közlekedés és kíséző többletköltsége, a gyógycipő költsége, a kulturális kiadás,

a telefon, energia, tisztító- és mosószerek többletköltsége iránti igények jogalapját és összegaszerűségét. Álláspontja szerint, aki hetente kétszer jár uszodába, annak az életmódja nem mozgásszegény, az nem szűkült be. A heti nagy bevásárlás és a baleset között nincs okozati összefüggés, hiszen baleset előtt is be kellett vásárolnia. Az MBT cipő szükségességét a felperes nem igazolta, míg az internet nemcsak a felperes igényét elégíti ki, az a gyermekei részére is teljeskörű használatot biztosít. Nem tartotta valósnak azt a felperesi állítást, hogy a baleset után otthon tartózkodásra kényszerült, ugyanis 2007. június és július hónapokban nyári gyermektáborokban vett részt a B.-on, illetve E.-ben. Ezen idő alatt ápolásra, kulturális többletköltségre, mezőgazdasági többletköltségre, illetve egyéb más jogcímen többletköltségre nem volt jogosult, míg a kereseti kérelme ezen időszakokra is vonatkozik. A felperes aktív életet élt a baleset bekövetkezése utáni időszakban, ezért alaptalan a kiszolgáltatott állapotával és helyváltoztatásának korlátozottságával indokolt többlet telefonköltség. Nem igazolta továbbá, hogy az orvosi költségei kizárólag a perbeli balesettel összefüggésben merültek fel, valamint a gyógyászati segédeszközök megtérítését az OEP-től kérheti, emiatt az alperes nem kerülhet hátrányos helyzetbe a kártérítés tekintetében.

- [19] Az alperes álláspontja szerint alaptalan a felperes keresetvesztés jogcímen előterjesztett követelése, mivel maga kérte a közalkalmazotti jogviszonyának a megszüntetését, hogy a rokkantsági nyugdíjat igénybe tudja venni. Az alperes a felperest eredeti munkakörében tovább foglalkoztatta volna, illetve más munkakört is felajánlottak számára, amely elől elzárkózott. Az alperes utalt arra is, hogy a felperes nem a közalkalmazotti jogviszonyával összefüggésben rokkant meg, ugyanis a baleseti egészségkárosodásának a mértéke 28%, így a rokkantsága túlnyomórészt nem a balesetből ered.

Az első- és másodfokú ítélet

- [20] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.M.14/2015/8. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.152.595 forintot és ennek 2016. december 15-étől járó kamatát, majd ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest az alperes javára perköltség megfizetésére, valamint rendelkezett az állam által előlegezett költség és az illeték viseléséről is.
- [21] Az elsőfokú bíróság az ítéletét - a közalkalmazotti jogviszonyra is alkalmazandó - Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.) 174. §, 177. §, és 182. §-ára alapította.
- [22] Megállapította, hogy 2016. december 15-én a felperest a közalkalmazotti jogviszonyával összefüggő tevékenység közben érte a baleset, azt azonban, hogy az egészségkárosodása teljes egészében a perbeli baleset következménye, a per adatai nem támasztották alá.

- [23] A perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján a bíróság megállapította, hogy a baleset következtében a felperes a bal comb feszítőizomzatának részleges szakadását szenvedte el, amelynek funkcionális gyógytartama három hónap volt, konzervatív kezelés során a sérülés gyógyult. Az utókezelés során észlelt nyújtáselmaradás miatt került sor 2007 augusztusában az ízületi csőtükrözéses műtetre, amely a felperes bal térdízületében sérülést nem igazolt. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény nem támasztotta alá azt a felperesi állítást, hogy a jobb térd panaszai, a gerincbetegsége, valamint a pszichés megbetegedése közvetlen okozati összefüggésben állna a perbeli balesettel. Az igazságügyi orvosszakértői véleményből megállapíthatóan ágyéki gerincpanaszát, elfajulásos meszesedését már 2000. december 18-án diagnosztizálták, a jobb térd panaszai a balesetet követő egy év múlva kerültek rögzítésre, pszichés megbetegedésének kialakulásában egyéb élethelyzeti nehézségei és személyiség jellemzői is szerepet játszottak. A balesettel összefüggésben visszamaradt enyhe fokú mozgásbeszűkülés miatt a felperesnél kialakult egy járászavar, amelynek állapotrosszabbító hatása nem zárható ki, az azonban nem igazolható, hogy a sorsszerű, degeneratív, elkopásos ízületi, gerinc és térdízületi elváltozásokat a baleset okozta.
- [24] Kifejtette, hogy nem voltak figyelmen kívül hagyhatók a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt folyamatban volt perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemények sem. A SOTE és az ETT szakvéleményei egybehangzóak voltak a tekintetben, hogy a felperes baleseti eredetű egészségkárosodása 28%-nak véleményezhető, és az Egészségügyi Tudományos Tanács egyértelműen kizárta, hogy a felperes gerincbetegsége, illetve egyéb mozgásszervi betegsége kifejezetten és kizárólag csak a perbeli balesettel hozhatóak összefüggésbe. Kifejtette, hogy a beteg életút listából megállapítható volt, hogy az eltért a hivatalos OEP adatbázistól, abból ugyanis a felperes 2006. december 15-ét megelőző gerinc és pszichés problémáira vonatkozó lényeges adatok hiányoztak. Rámutatott, hogy a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő - a teljes orvosi dokumentáció áttekintése után - ugyanazt a megállapítást tette, mint a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt folyamatban volt perben beszerzett SOTE és ETT vélemények azzal a megjegyzéssel, hogy az előzmények tükrében a baleseti eredetű egészségkárosodás 28%-os mértékű véleményezése sem volt indokolt.
- [25] A szakértői vélemények alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a 2006. december 15-én történt balesettel közvetlen összefüggésbe a 2007. augusztusi műtétig terjedő időszakban történt gyógykezelések és kórházi ellátások hozhatók, ezért a felperes egyes kárigényeit ennek alapján bírálta el.
- [26] A kórházi és rehabilitációs ellátáshoz beszerzett ingóságokkal összefüggő kereseti igény tekintetében a bíróság kifejtette, hogy a felperes ugyan megjelölte, hogy milyen ruhaneműket, tisztálkodási és egyéb eszközöket kellett beszereznie, azonban azt nem

bizonyította. Hangsúlyozta, hogy köztudomású, miszerint a kórházi kezelés többletkiadással jár, így a felperes az általa megjelölt dolgokat a későbbiekben is használhatta, a ruházatot viselhette, illetve azokat egyébként is meg kellett volna vásárolnia, ezért a bíróság ezen a jogcímen a kereseti kérelem 50%-ának megfelelő 42.595 Ft megfizetésére kötelezte az alperest. Az e jogcímen előterjesztett további keresetet elutasította.

- [27] A ruhatár cseréjével összefüggő igényt az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak, mivel az igazságügyi orvosszakértő nem zárta ki, hogy az inaktív átmeneti életmód miatt a súlygyarapodásban a perbeli balesetnek részoki szerepe volt, azonban a felperes a baleset utáni kilenc év alatt hízott összesen 30 kilogrammot, amely kizárólag a balesettel összefüggésbe már nem hozható. A felperes a kereseti kérelmében megjelölt ruházati termékeket folyamatosan vásárolta meg, és ezeket a felsorolt felsőruházati termékeket és fehérneműket egy átlagos ember is megvásárolja akár évente is, ezért az semmiképpen nem tekinthető „kényszervásárlásnak”, így többletkiadást sem jelent.
- [28] A perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleménye szerint nem megalapozott az élelemfeljavításra irányuló kereseti kérelem, a bíróság ezért az elutasította. Kitért arra, hogy a felperes az eljárás során nem bizonyította, hogy a baleset előtti időszakhoz képest az élelmiszerekkel kapcsolatos kiadásai milyen mértékben változtak.
- [29] Az ápolás, gondozás, háztartási kisegítő igénybevételével kapcsolatos többletköltséggel összefüggő kereseti igényt a bíróság részben találta alaposnak. Az igazságügyi orvosszakértő véleményéből megállapíthatóan a felperesnek ápolásra nem volt szüksége, a balesetet követő két hónapig napi négy órában szorult gondozásra, és két hónapig volt indokolt a közepes és nehéz háztartási munkákhoz segítő igénybevétele.
- [30] A tanúvallomások alátámasztották, hogy a felperest a családtagjai gondozták, ugyanakkor a felperes nem bizonyította, hogy a családon kívül a háztartási munkában más személy is részt vett. Kifejtette, hogy a hozzátartozók rendszerint díjazás nélkül végzik a gondozási tevékenységet, az általuk kifejtett tevékenység azonban nem értékelhető a munkáltató javára, a munkáltató ez esetben is köteles a költségeket megtéríteni.
- [31] A felperes gyermekei által kifejtett gondozási tevékenységet figyelembe véve gyermekenként 10.000 - 10.000 forintot látott arányban állónak az általuk kifejtett tevékenységgel ezért 2 hónapra mindösszesen 40.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan e jogcímen előterjesztett keresetet elutasította.
- [32] A tanúk vallomásából megállapítható volt, hogy a házkörüli és kerti munkákat a családtagok végezték a baleset előtt és után is, ilyen tevékenységet ellátó idegen személy nem volt, így a bíróság ezen kereseti igényt is elutasította.
- [33] A közlekedési és kísérő költséggel, valamint a látogatási

többletköltséggel összefüggő kereseti igénnyel kapcsolatban a tanúvallomásokból megállapította, hogy a balesetet megelőzően a felperes jellemzően gépkocsival, ritkábban kerékpárral közlekedett. Az igazságügyi orvosszakértő véleményéből megállapíthatóan a felperes a közlekedésben kísérőre nem szorul, és azt a tényt, hogy általában egyedül közlekedik gyalogosan és gépkocsival is, tanúvallomások igazolták.

- [34] Az igazságügyi orvosszakértői vélemény, és a becsatolt iratok alátámasztották, hogy a perbeli balesettel összefüggő kórházi ellátás és egyéb kezelések miatt a felperesnek B.-re kellett utaznia, ezért az így felmerült többletkiadása megfizetésére az alperes köteles. Az okiratokból megállapíthatóan a felperes 6 alkalommal jelent meg ambuláns kezelésen az Országos **B.I.**ben, a **B.Gy.** Zrt-nél 2007. április és május hónapban 13 kezelést vett igénybe, majd 2007. augusztus 27-étől augusztus 31-éig az Országos **B.I.**ben kezelték. A bíróság a tanúvallomások alapján alkalmanként 2.500 forint többletköltséget, 21 alkalom figyelembevételével 52.500 forintot látott megállapíthatónak a felperes javára.
- [35] A balesettel összefüggésbe hozható - 2007. augusztus 27-étől 31-éig tartó kórházi tartózkodás alatt a felperest a gyermekei naponta látogatták, így az ezzel felmerült költségként - a közlekedési költségnél már elszámolt két alkalom levonásával - a bíróság három napra 7.500 forint megfizetésére kötelezte az alperest. Ezt meghaladóan az e jogcímen előterjesztett igényt elutasította.
- [36] A gyógyszerköltség, gyógyászati segédeszközök, orvosi költség és rehabilitációs többletkiadás iránti igényt a bíróság elutasította arra hivatkozva, hogy az Mt. 182.§-ából következően a károsultat kárenyhítési kötelezettség terheli, azokat a természetbeni ellátásokat, amelyekre a károsult a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) rendelkezései alapján szerzett jogosultságot, a kártérítés összegének kiszámításakor levonásba kell helyezni. A felperes balesetét a Magyar Államkincstár üzemi balesetnek ismerte el, a felperes azonban az ingyenes szolgáltatásokat az Egészségbiztosítási Pénztártól saját hibájából nem igényelte, azaz a kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget. Azt az állítását, hogy rendszeresen uszodába jár, a felperes semmivel nem bizonyította.
- [37] A gyógycipő viselésével és a gyógytorna igénybevételével összefüggő többletköltség iránti igényt a bíróság elutasította. Az igazságügyi orvosszakértő véleményéből megállapította, hogy a felperes állapota ortopéd cipő viselését indokolná, az MBT cipő azonban nem alkalmas azon finom korrekciók elvégzésére, ami nála hasznos lehet. A balesettel összefüggésben a gyógytorna igénybevétele 2007. szeptember végén volt indokolt, ugyanakkor a felperes állítása szerint ilyen szolgáltatást 2009-ben vett igénybe amellelt, hogy ezt nem bizonyította.
- [38] A kulturális kiadással összefüggő kereseti igényt a bíróság részben alaposnak találta. A felperes nem bizonyította, hogy a baleset után rendszeresen könyveket, újságokat, DVD filmeket vásárolt, a perben

csatolt internet előfizetésről készült számla önmagában ezt az igényt nem támasztotta alá, különösen azért sem, mert ilyen előfizetéssel már a baleset előtt is rendelkezett. Kifejtette, hogy köztudomású, hogy a kórházi kezelésre szoruló személy az idő jobb eltöltése érdekében könyvet, illetve újságokat vásárol, továbbá ezt a tanúvallomások is alátámasztották, így ezen a jogcímen az alperest 10.000 forint megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan az e jogcímen előterjesztett kereseti igényt elutasította.

[39] A telefonköltség és az energia, tisztító- és mosószer többletköltség iránti kérelemmel kapcsolatban a bíróság kifejtette, hogy a tanúvallomásokból megállapíthatóan a baleset a felperest a mozgásában nem korlátozta, a képviselői feladatait ezt követően is ellátta, jelen volt a bizottsági üléseken, többször jelent meg az iskolában, a polgármesteri hivatalban, részt vett a balatoni és erdélyi kirándulásokon. Ezek a körülmények cáfolták azt a felperesi állítást, hogy kényszerű otthon tartózkodása miatt az ügyeit csak telefonon volt képes intézni, továbbá az összegszerűséget sem bizonyította.

[40] Egyetértett a bíróság a felperessel abban, hogy a betegség jellegére figyelemmel többlet mosási, ágyneműpótlási költség jelentkezhethet, illetve az otthon tartózkodása a közüzemi díjaknál többletköltséget eredményezhet, ezeknél a költségeknél azonban különböző tényezőket - milyen típusú fűtés van a lakásban, kik azok, akik a károsulttal együtt élnek, milyen időtartamban vannak otthon stb. - kell vizsgálni, illetve azokat a károsultnak bizonyítani. A bizonyítási kötelezettségéről és a bizonyítandó tényekről a bíróság a felperest a perben több alkalommal is tájékoztatta, e körben a felperes még tényelőadást sem tett, igénye összegszerűségét nem igazolta, így a bíróság ezt a kereseti kérelmet elutasította.

[41] A keresetveszteséggel összefüggő járadékigényt a bíróság nem tartotta alaposnak. Kifejtette, hogy a bírói gyakorlat a bruttósított számítási rendszert követi, azaz ha a károsult elvárható keresetét bruttó összegben határozta meg, az ezt csökkentő jövedelmet is bruttósított összegben kell számításba venni. A felperest több alkalommal felhívta a bíróság, hogy a jövedelempótló járadékigényét pontosan, a számítási mód egyidejű közlésével tüntesse fel, a társadalombiztosítási ellátásokat is bruttó összegben jelölje meg, azonban ennek a felhívásnak a felperes hosszú időn keresztül nem tett eleget, csupán annyit nyilatkozott, hogy a rokkantsági nyugdíj és a baleseti járadék bruttó összege megegyezik a nettó értékkel. A bíróság ezt a kereseti kérelmet nem találta alaposnak, egyben megjegyezte, hogy a felperes részére folyósított társadalombiztosítási ellátások együttes összege az alperesnél elért átlagkeresetének nettó összegét meghaladja.

[42] A tanúvallomásokból megállapíthatóan a felperes a balesetet követően is aktívan vette ki a részét a település életéből, balatoni és erdélyi kirándulásokon vett részt, a volt kollégái

rendszeresen tartották vele a kapcsolatot, a táppénzes időszak alatt is különböző rendezvényekre hívták, amelyeket a felperes elfogadott. Ugyanakkor a szakértői véleményből megállapítható, hogy a felperes a korábbi életvitelét már nem folytathatja, ez azonban nem elsősorban a perbeli baleset következménye, hanem az egyéb sorsszerű megbetegedései akadályozzák. Pszichés megbetegedése és a baleset közötti közvetlen ok- okozati összefüggés sem igazolódott, továbbá megállapítható volt, hogy pszichés eredetű megbetegedései miatt már a baleset előtt is gyógyszeres kezelésben részesült, a betegsége kialakulásában - a balesettől függetlenül - egyéb élethelyzeti nehézségei és személyiségi jellemzői is szerepet játszottak. A balesetből eredően nem lett teljesen munkaképtelen, az, hogy más betegségei gátolják a munkavégzésben, nem írható az alperes terhére.

- [43] Rámutatott arra, hogy a testi épséghez, egészséghez való jog alkotmányos alapjog, ezek sérelme önmagában is megvalósítja a nem vagyoni kártérítés alapját képező személyiségi jogi sérelmet. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint azonban a felperes esetében a balesettel összefüggésben maradványtünet is megállapítható volt, így az összes körülmény együttes mérlegelésével a bíróság 1.000.000 Ft összeget talált arányban állónak a felperest ért nem vagyoni károsodással, az e jogcímen előterjesztett további kereseti igényt elutasította.
- [44] A felperes fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.21.261/2015/21. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében részben megváltoztatta, és az alperest terhelő marasztalási összeget 1.152.595 forintról 4.535.413 forintra felemelte, mely után kötelezte az alperest kamat fizetésére, továbbá 2017. július 1. napjától kezdődően minden hónap 5. napjáig 21.515 forint keresetveszteségi járadék megfizetésére. A felperest terhelő perköltség összegét leszállította, továbbá rendelkezett az állam által előlegezett költség, valamint illeték viseléséről is, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [45] A törvényszék a határozatában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azonban a levont jogkövetkeztetéssel nem értett egyet mindenben. A tényállás alapján az igazságügyi orvosszakértői véleményben, valamint az igazságügyi orvosszakértő személyes előadásában foglaltakat helytállóan értékelve állapította meg, hogy a baleset következtében a felperes a bal comb feszítőizomzatának részleges szakadását szenvedte el, amely sérülés gyógytartama 3 hónap volt, az ehhez kapcsolódó beavatkozás 2007 augusztusában történt, ezért az alperes teljes kártérítési felelősségét kizárólag eddig az időpontig megfelelően határozta meg. A másodfokú bíróság nem értett egyet azzal a fellebbezési érveléssel, amely szerint újabb igazságügyi orvosszakértő kirendelése lett volna indokolt, ugyanis az elsőfokú bíróság az igazságügyi orvosszakértőt a tárgyaláson részletesen meghallgatta, az egészségügyi dokumentációra kitért, így az igazságügyi orvosszakértői vélemény aggálytalannak volt tekinthető,

rAADÁSUL a szakvélemény a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt folyamatban volt perben kirendelt SOTE, valamint ETT szakvéleményeivel is döntően összhangban volt.

- [46] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a jogvitában a Legfelsőbb Bíróság/Kúria Munkaügyi Kollégiumának 30. számú állásfoglalása nem volt alkalmazható. Az igazságügyi orvosszakértői véleményből, a szakértő személyes meghallgatásából és a peranyag részévé tett társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránti perben kirendelt ETT szakvéleményéből is egyértelműen megállapítható volt, hogy a felperesnél a perbeli balesetet megelőzően természetes kórokú, sorsszerű degeneratív mozgáskárosodás alakult ki, majd a balesetet követő években a felperes természetes kórokú egészségi állapota rosszabbodott, míg a baleseti eredetű egészségi bántalma stagnált. A másodfokú bíróság ezen megállapítását alátámasztják a peres eljárás részét képező egészségügyi dokumentációk. Az **O.R.Sz.Sz.I.** elsőfokú bizottságának 2008. november 18. napján kelt szakvéleménye a felperesnél 40 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást és 28 %-os baleseti eredetű egészségkárosodást, a másodfokú bizottság 2009. január 8-án kelt szakvéleménye már 50 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást és 28 %-os baleseti eredetű egészségkárosodást, míg a másodfokú bizottság 2009. február 9. napján kelt szakvéleménye már 60 %-os össz-szervezeti és ugyancsak 28 %-os baleseti eredetű egészségkárosodást eredményezett. A SOTE 2009. szeptember 8. napján kelt szakvéleménye 60 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást és 28 %-os baleseti eredetű egészségkárosodást, míg az Egészségügyi Területen Működő Igazságügyi Szakértői Testület - Egészségügyi Tudományos Tanács 2013. március 20-án, június 12. napján kelt szakértői véleménye és június 12. napján kelt kiegészítő szakértői véleménye a felperesnél 62 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást és 28 %-os baleseti eredetű egészségkárosodást véleményezett. Kijelenthető tehát, hogy a felperesnek nem a balesettel összefüggésben kialakult egészségi bántalma rosszabbodott, hanem a természetes kórokú egészségi bántalma, erre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság Munkaügyi Kollégiumának 30. számú állásfoglalása nem volt alkalmazható.
- [47] A következetes bírói gyakorlat szerint ha a természetes megbetegedés és az üzemi baleset miatti állapotromlás együttesen eredményez károsodást, a munkáltató kártérítési felelőssége a balesetet összefüggésben álló mértékig áll fenn (BH2000.96.). Rögzíthető az is, hogy a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása 60 %-os, míg a baleseti eredetű egészségkárosodása 28 %, következésképp a balesetből származó egészségkárosodásnak az össz-szervezeti egészségkárosodáshoz viszonyított arányában, vagyis 46 %-os arányban terheli felelősség az alperest.
- [48] Ezek megállapítása mellett a másodfokú bíróság a kórházi és a rehabilitációs ellátáshoz beszerzett ingóságokat, a ruhatárcserére alapított kereseti igényekkel kapcsolatos elsőfokú bíróság által kifejtett indokolással egyet értett. Rögzítette, hogy az

igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen utasította el a felperes élelemfeljavítás megfizetésére irányuló keresetét.

- [49] Az ápolás, gondozás és háztartási kisegítő igénybevételével járó többletköltség tekintetében a másodfokú bíróság részben tartotta megalapozottnak a fellebbezést. Az elsőfokú bíróság két hónapra a felperes két gyermeke részére állapított meg összesen 40.000 forintot, azaz havonként egy-egy gyermek tekintetében 10.000 - 10.000 forintot, ugyanakkor a SOTE szakvéleményéből megállapítható, hogy a balesettől számított 2 hónapig a közepes és nehéz háztartási munkáknál a felperes kisegítőre szorult, a tanúk vallomásából megállapítható volt, hogy a háztartási munkákat a felperes anyósa, valamint a sógornője végezték el. Minderre tekintettel a másodfokú bíróság a balesettől számított 2 hónap időtartamra a háztartási munkákat ténylegesen elvégző két személy részére havi 10.000 - 10.000 forint, mindösszesen 40.000 forint többletköltséget látott megállapíthatónak.
- [50] A mezőgazdasági többletköltség tekintetében nem látta megalapozottnak a másodfokú bíróság a fellebbezést, ugyanis a tanúvallomásokból megállapította, hogy a baleset előtt a felperes a fák metszését, fűnyírást, a rotálást a ház körül a családjával közösen elvégezte, azonban az igazságügyi orvosszakértői véleményből megállapíthatóan a balesettől számított 2 hónapig a közepes és nehéz munkák tekintetében kisegítésre szorult, azonban a baleset 2006. december 15. napján történt, így a baleset napjától számított 2 hónap időtartamban nem merülhettek fel a felperes gyermekei vallomásában említett, és a balesetet megelőzően a felperes által végzett ház körüli munkák, így az elsőfokú bíróság e jogcímen előterjesztett kereseti igényt érdemben helytállónak utasította el.
- [51] A közlekedés és kísérő költsége, valamint a látogatási költség iránti kereseti kérelmek tekintetében az elsőfokú bírósági állásponttal a másodfokú bíróság minden tekintetben egyetértett, így az e körben előterjesztett fellebbezési kérelmet alaptalannak találta.
- [52] A gyógyszerköltség, gyógyászati segédeszköz, orvosi költség és rehabilitációs többletkiadás iránti kereseti kérelemben foglaltak tekintetében a másodfokú bíróság részben egyetértett a fellebbezésben foglaltakkal. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helytállónak utalt az Ebtv. 54. (1) - (2) bekezdésében foglaltakra, ugyanakkor vannak olyan ellátások, amelyeket az egészségbiztosítás teljes mértékben nem térít meg. A felperes által csatolt igazolás, számlák, a vényminta egybevetéséből megállapítható volt, hogy nem támogatott gyógyszer az Algopyrin, a Dormicum, valamint a Lioton gél. A rendelkezésre álló adatok alapján ezek költségeként összességében 8.735 forintban állapította meg, amely többletköltséget eredményezett a felperesnél. Az igazságügyi orvosszakértő személyes meghallgatásakor előadta, hogy a szakértői véleményben szereplő gyógyszerek a balesettől számított 3 hónapig

voltak szakértői szempontból indokoltak, így azt a másodfokú bíróság 3 x 8.735 forint, azaz mindösszesen 26.205 forintban határozta meg, amely többletköltség megfizetésére kötelezte a felperest. A vizitdíjjal összefüggésben a másodfokú bíróság hivatkozott az Ebtv. 18/A. § perbeli releváns időszakban hatályos (2) és (6) bekezdésére, melyek azt tartalmazták, hogy a biztosított mely esetekben nem köteles vizitdíjat fizetni. A felperes ez alapján vizitdíj megfizetésére volt köteles, amelyből többletköltsége igazoltan felmerült, így a 2007. augusztus 31. napjáig felmerült egészségügyi ellátások összefüggésben voltak a balesettel, ezért 2007. augusztus 31. napjáig 11.700 forint vizitdíjból származó többletköltsége merült fel, amelynek megfizetésére az alperes köteles.

- [53] A szakértői véleményből megállapíthatóan a felperesnél a baleset okozta egészségügyi bántalomra tekintettel indokolt volt a térdrögzítő és a támbot használata, és miután nem volt megállapítható, hogy ezen gyógyászati segédeszközök támogatottak lennének, ezért az ezen gyógyászati segédeszközök beszerzésével kapcsolatban felmerült többletköltség (12.488 forint + 1.739 forint) megfizetésére az alperes ugyancsak köteles.
- [54] A gyógycipő, gyógytorna, és kulturális kiadás kereseti kérelmekkel kapcsolatban kifejtett elsőfokú bírósági indokolással és állásponttal a másodfokú bíróság minden tekintetben egyetértett.
- [55] Az elsőfokú bíróság helytállónan utasította el a felperes telefon többletköltség, energia, tisztító- és mosószer többletköltség iránti kereseti igényeit is. Helytállónan mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy a felperes ezen kereseti igényei tekintetében a bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, így ennek hiányában ezen kereseti igények teljesítésére az elsőfokú bíróságnak nem volt módja.
- [56] A keresetveszteségi járadékkal összefüggésben előterjesztett fellebbezést a másodfokú bíróság részben alaposnak találta. Rögzítette, hogy a kereseti kérelem nem utasítható el azzal az indokkal, hogy a bírói gyakorlatnak megfelelő bruttósítást az igény érvényesítője nem végezte el. A másodfokú bíróság figyelemmel volt a felperes alperesnél elért átlagjövedelmére, a máshonnan megtérült jövedelemre, a mindenkori személyi jövedelemadó és járulékkulcsokra, továbbá értékelte az alperest terhelő 46 %-os kártérítési felelősséget is. A felperes alperesnél elért átlagilletménye 277.853 forint volt, mely átlagilletményt az elsőfokú eljárás során az alperes munkált ki, és ezt a felperes elfogadta.
- [57] A másodfokú bíróság figyelembe vette az alperesnél elért átlagkeresetet, amelyből levonásba helyezte a máshonnan megtérült jövedelmet, így a rokkantsági nyugellátást és a baleseti járadék személyi jövedelemadó kulccsal felbruttósított összegét. Az aktuális évekre vonatkozóan határozta meg az adott évre vonatkozó SZJA kulcsot, továbbá csökkentette a különbözetet a nyugdíjjárulék, és a pénzbeni és természetbeni egészségbiztosítási járulék adott

évre vonatkozó mértékével, valamint figyelemmel volt a kereseti kérelemhez való kötöttségre is.

- [58] Mindezeket alapján 2009. augusztus 18-ától 2017. június 30-áig terjedő időre a másodfokú bíróság 2.805.840 forint keresetveszteséget vett figyelembe, és az alperest terhelő 46 %-os kártérítési felelősség alapján lejárt keresetveszteségi járadék címén 1.290.686 forint megfizetésére kötelezte az alperest.
- [59] A felperes a fellebbezésében 46.771 forint keresetveszteségi járadék jövőbeni megfizetésére kérte kötelezni az alperest teljes kártérítési felelőssége alapján, a másodfokú bíróság figyelembe vette a 46 %-os kártérítési felelősségi arányszámot, ez alapján az alperest havi 21.515 forint keresetveszteségi járadék megfizetésére kötelezte a jövőre nézve.
- [60] A nem vagyoni kártérítéssel összefüggő fellebbezéssel kapcsolatban a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a felperest viszonylag fiatalon érte a perbeli baleset, és egy nem enyhe fokú (28%) baleseti eredetű egészségkárosodás alakult ki nála. Nyomatékos súllyal vette figyelembe azt is, hogy a felperes baleset utáni életvitele a baleset előtti életvitelhez képest jelentős mértékben megváltozott, amelyben szerepet játszott a baleset eredményeként kialakult egészségügyi bántalom is. E körülményekre tekintettel a másodfokú bíróság a felperest ért sérelmek kompenzálására 3.000.000 forint összegű nem vagyoni kártérítést talált alkalmasnak.

A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes ellenkérelme

- [61] A felperes a felülvizsgálati kérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítélet megváltoztatásával a felperes nem vagyoni kárát 8.000.000 forintban és járulékaiban állapítsa meg. Kérte továbbá, hogy a kórházi ingóságokat 85.189 forintban, a ruhatárcserét 193.500 forintban és járulékaiban, az élelemfeljavítást járadékszerűen havi 30.000 forintban, az ápolás, gondozás tételét 100.000 forintban és járadékszerűen havi 20.000 forintban, a háztartási kisegítést járadékszerűen havi 20.000 forintban, a mezőgazdasági többletköltség lejárt összegét 820.000 forintban és járulékaiban, a közlekedési többletkiadást járadékszerűen havi 30.000 forintban, a látogatási költséget 352.800 forintban és járulékaiban, a gyógyszerköltséget járadékszerűen havi 12.000 forintban, az orvosi költségeket 22.900 forintban és járulékaiban, az egyszeri MBT cipőt 49.000 forintban és járulékaiban, a gyógytorna többletköltségét egyszeri 30.000 forintban és kamataiban, a rehabilitációs költségeket járadékszerűen havi 5.000 forintban, a kulturális többletkiadást járadékszerűen havi 10.000 forintban, a többletrezszt és tisztítószeret járadékszerűen havi 12.000 forintban, a lejárt keresetveszteséget 2.805.840 forintban és járulékaiban, majd havi 46.771 forintban állapítsa meg. A lejárt járadék után a középátlagos időtől kezdve kérte az alperes kamatfizetési kötelezettségének megállapítását a Ptk. szerinti mértéknek megfelelően, valamint kérte, hogy a jogerős ítélet

megváltoztatásával a járadékigény vonatkozásában a havi járadékot a fentiek alapján állapítsa meg a Kúria a baleset napjától véghatáridő nélkül, továbbá kérte perköltsége megtérítését is.

- [62] Álláspontja szerint a bíróságok megsértették az 1952. évi III. törvény (Pp.) 206. §, 163. § (3) bekezdés, az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 355. § (1) és (4) bekezdés, valamint a Ptk. 360. § (1) bekezdés rendelkezéseit.

Kifejtette, hogy az ítélethozatal során a bíróságok nem engedték érvényesülni azokat a felperesi hivatkozásokat, amelyeket az eljárás alatt folyamatosan és következetesen hangsúlyozott, és amelyek relevánsak az egészségi állapota korrekt és helyes megítéléséhez. Az ítéletek által közvetített szemlélet tagadja a felperes perben is bizonyított korábbi életmódját, aktivitását, háziasságát. A kártérítés lényege a baleset előtti élethelyzethez közelítő életmód kialakításának biztosítása, tulajdonképpen az eredeti állapot helyreállítása, ezért - miután ez az ítéletekben nem valósult meg - az első- és a másodfokú ítélet törvénysértő. A felperesnek a balesetét megelőző életvitelét, hasznosulását nem értékelték helyesen, így nyilvánvalóan nem megfelelő az az összeg, amelyek megállapításáról az eljáró bíróságok döntöttek.

- [63] A perbeli esetben az eljáró bíróságok indok nélkül mellőzték az MK. 30. számú kollégiumi állásfoglalásban foglaltak alkalmazását, és tévesen állapították meg, hogy az alperest mindösszesen 46 %-os kártérítési felelősség terheli. A felperes baleset utáni maradványállapotában és a balesetet megelőző természetes kórokúnak beállított - korábban nem észlelt vagy nem létező - megbetegedései közötti aránypár felállítása önkényes és megalapozatlan. Amennyiben mégis létjogosultsága lenne ilyen aránypár felállításának, akkor a 28 % helyett az utolsó elsőfokú szakvélemény szerint a 35 %-os értéket kellett volna aránypárba állítania 62 %-kal, ennek eredménye pedig 56, 5 %.

- [64] Rögzítette, hogy ha a sorsszerűnek tulajdonított betegségei létezőek vagy számára a baleset előtt panaszt okozva felismerhetőek lettek volna, akkor lett volna jogalap olyan sorsszerű betegségről beszélni, amely a rokkantosságába beleszólt volna. A felperes tudomása szerint az MK 30. számú állásfoglalás jelenleg is hatályos és iránymutató, ezért attól nem lehet eltérni úgy a mesterséges aránypár felállítással, ahogyan az a jogerős ítéletben kifejeződött.

- [65] Kifejtette, hogy tudományosan és tényszerűen nem jelenthető ki, hogy a baleseti eredetű egészségi bántalma gyógyult, stagnált, ezzel egyidejűleg a korábban nem létező természetes kórokúnak mondott egészségi bántalma rosszabbodott, ezért az MK. 30. számú kollégiumi állásfoglalásának alkalmazását nem jogszerűen zárta ki a másodfokú bíróság.

- [66] Kifejtette, hogy az összecszerűség tekintetében a Kúria polgári ügyekben kialakult kártérítésre irányadó gyakorlata, illetve a munkaügyi perekben az üzemi baleseti kártérítésre vonatkozó jogalkalmazása között markáns különbség mutatkozik. Azt lehet

látni, hogy a munkáltatói felelősség talaján a károsult munkavállalók javára megítélhető kártérítési összegek és költségpótló járadékok lényegesen alacsonyabbak, mint az idegen károkozó által okozott károk esetében a polgári perekben megítéltek. Ez helytelen gyakorlat, mert nem felel meg az egységes kártérítési jogalkalmazásnak. Álláspontja szerint a polgári felülvizsgálati tanácsok és a munkaügyi tanácsok kártérítési jogalkalmazása között összhangot kell teremteni, hiszen az eltérő megítélés azonos típusú sérülések esetében torz joggyakorlatot teremt és tart fenn.

- [67] Kifejtette, hogy az eljáró bíróságok a perbeli esetben nem ismerték fel annak tarthatatlanságát, hogy a szakértői vélemény által kijelölt 3 hónapos gyógytartam és a baleset pillanatától megszakítás nélkül 2 évig tartó üzemi baleseti táppénzidőszak a felperes teljes rokkantositása között áll fenn. Itt belső aránytalanság mutatkozik, és ezen ellentmondás feloldásának hiánya tévútra vitte a döntéshozókat, akik megalapozatlan döntést hoztak. A felperesi álláspont szerint az MK. 30. számú állásfoglalásra kell hivatkozni, és jelen esetben a munkáltató nemcsak 46 %-os hanem teljes kártérítési felelősséggel tartozik. A 46 %-os kárviselési arány kijelölésével nem tud egyetérteni. A megalapozatlan orvosszakértői vélemény alapvetően meghatározta a kárigénye jogi sorsát. Az eljáró bíróságok, irat- és tényállásellenesen hagyták figyelmen kívül azt a műtėti sorozatot, amely a balesettől kezdődően összesen 11 műtétet jelentett. Iratellenesen állapították meg az egészségkárosodása mértékét, illetve azt, hogy az egészségkárosodás teljes egészében a perbeli baleset következményeként nem értékelhető. A téves hivatkozású orvosszakértői véleményezést helytállónak ítélve az eljáró bíróságok nem érezték szükségességét annak, hogy új szakértő meghallgatásával a fenti ellentmondásokat tisztázzák.
- [68] A keresetében megjelölt jogcímenként megbontott kárigényekkel kapcsolatban a nem vagyoni kárigénnyel kapcsolatban előadta, hogy a jogerős ítélet indokolásával szemben a baleseti sérülése nem egyszerűen hozzájárult a rokkantsághoz, hanem kizárólagos szerepet töltött be ebben. A másodfokú bíróság által tévesen kialakított koncepció ellenére is az elsőfokú bíróság által megítélt és annak háromszorosára korrigált nem vagyoni kármérték még mindig nem alkalmas a hátrányai kiegyensúlyozására.
- [69] A 2017. október 17-ei műtétjével összesen 11 operációra, illetve kórházi tartózkodásra szerzett ingóságról kellett gondoskodnia, ehhez képest 2009 januárjában csak a második műtét után előterjesztett igényét nem emelte fel, nem módosította, így a 2009 előtt szerzett kórházi ingóságok elhasználódtak, ezért 10 évvel a balesete után a kár mérséklése már nem jöhet szóba.
- [70] A súlygyarapodása okán a korábban megvásárolt kórházi ingóságokat kihízta, ezért azok továbbhasznosításra nem alkalmasak.
- [71] Kirívóan okszerűtlen az a bírói és orvosszakértői érvelés, amely a túlsúly kérdésében azt állapítja meg, hogy az a balesettel

összefüggésbe már nem hozható, továbbá nem értelmezhető az az ítéleti megállapítás sem, amely az orvosszakértő által „inaktív, átmeneti életmód miatt” súlygyarapodást ír le. Ez az átmenetiség már 10 és fél éve tart, hiszen a balesete óta kényszerült mozgásszegény létformába alsó végtagi sérülése és másodlagos gerincsérülése miatt, így az oksági kapcsolat nyilvánvaló és köztudomású.

- [72] A másodfokú bíróság még arra sem vette a fáradságot, hogy a fellebbezésében az aktuális bírói gyakorlatra való konkrét hivatkozását cáfolja, vagy reagáljon a fellebbezésben ugyancsak részletesen és logikusan levezett érvelésre, csupán sommásan utalt arra, hogy helyes az élelemfeljavítási igényről hozott elsőfokú döntés.
- [73] Kifejtette, hogy a rokkant állapota szerinti maradványállapotáért a munkáltató helytállással tartozik, így ezen igényét megfelelően kell elbírálni. A súlymegtartás miatt a gerincére és az alsó végtagjaira többletterhelés esett, illetve az egyéb ízületek kímélete okán több indok is bizonyított az élelemfeljavításként definiálható súlymegtartó diéta járadékszerű teljesítésének megállapításához.
- [74] Az ápolás- és gondozással kapcsolatban előadta, hogy az eljáró bíróságok mindösszesen havi 10.000 - 10.000 forintot állapítottak meg, azt is csupán 2 hónapra, mely jelzésértékű kármegállapítás a reparációs és kompenzációs alapelveknek nem feleltethető meg. A 2 hónapra vonatkoztatott időszak nem értelmezhető, tekintettel, hogy a baleset pillanatától a mai napig fennáll a gondozói kisegítő szükségessége és figyelemmel a megszakítás nélküli munkaképtelen állapotra és a 2017. október 17-ei újabb műtetre.
- [75] Az összegszerűség körében megállapított 10.000 forint csupán napi kb. 300 forint, mely nem képes ellentételezni és kifejezni a felperes személye körüli feladatok ellátásának munkaértékét. A felperes többször műtött lábai nem hajlanak, térdelni, guggolni, hosszan állni, járni nem képes, így öltözködésében, tisztálkodásában, esetenként étkezésében segítségre szorul. A háromszor műtött gerince miatt hajolni nem képes, így ez tovább fokozza a kiszolgáltatottságát. E körben utalt a Kúria által kialakított és követett bírói gyakorlatra, amely szerint a károsultak választhatják a külső szakápolói szolgáltatókat, így e szerint a szolgáltatói díjak 75 %-a kap ítéleti megállapítást, amellyel annak esetleges biztosítása is megvalósulhat, hogy a hozzátartozó által ellátott gondozói tevékenységet később valóban szakápolói szolgáltató vegye igénybe (Kúria Pfv.III.20.765/2017.).
- [76] A perben egyértelmű bizonyítékok és adatok szólnak amellett, hogy 75 %-ban munkaképtelenné vált, a balesetet megelőzően rendkívül házias volt, így a baleset utáni állapota bár alapvetően szakkérdés, de ilyen irányú bizonyításba az elsőfokú bíróság azért nem bocsátkozott, mert függetlenítette, elkülönítette a komplex, baleset utáni munkaképtelen állapotától a BÖEK szerinti károsodását, miszerint nem képes fizikai tevékenység ellátására,

így a házimunkákra is.

- [77] A peradatok alapján a bíróságok megállapították, miszerint a családi házas időszakban a házkörüli és a kerti munkákat a családtagok végezték, a perben azonban bizonyítást nyert, hogy a baleset után ezeket a munkálatokat a felperes nem tudta ellátni, azokat részben a családtagok, illetve részben külső kisegítő vette át, így a felperes által korábban ellátott munkálatok ellátására képtelenné vált, ezért a többletköltségeket mérlegeléssel kell megállapítani.
- [78] A közlekedés és kísérő költséggel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a többletkiadás megállapítása kapcsán annak van ügydöntő jelentősége, miszerint a perbeli balesetben szerzett maradványállapot alapján - tehát az MK. 30. számú állásfoglalás szerint - a felperes alkalmas a tömegközlekedésre. A károkozó munkáltatónak azonban azokat a többletköltségeket kell megtérítenie, amelyek a sérelem következményeinek elhárításához szükségesek. A felperes korábban tömegközlekedéssel, kerékpárral vagy gyalogosan elérhető célokat már kizárólag csak gépkocsival érheti el, ezért nemcsak a gépkocsi használata, hanem annak működtetésével kapcsolatos kiadások károkozó által történő kisegítése is feltétlenül szükségszerű. Így miután a felperes a balesetet megelőző makulátlan egészségi állapotában és kifogástalan terhelhetősége mellett kerékpározott, gyalogolt, tömegközlekedési nehezítettségének jele sem volt, ezért nyilvánvaló, hogy a baleset után megváltozott helyzetért az alperes helytállási kötelezettséggel tartozik.
- [79] A látogatási költségekkel kapcsolatosan arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tárgyalás berekesztéséig nyolc műtét kapcsán a 352.800 forint többletköltség megalapozott a D.-B.-D. útvonalon. Ez műtéti ellátásonként alig több mint 40.000 forint, melynek megfelelően terjesztette elő a keresetét. A bíróság által figyelembe vett három napi látogatás a peradatok függvényében nem értelmezhető.
- [80] A gyógyszer költséggel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a perben becsatolt számlák, illetve a 2010. május 26-ai beadványában benyújtott gyógyszerertári igazolás és a csatolt BÉVER lista bizonyítja a baleset utáni gyógyszerhasználatát, amelyből eredően havi 12.000 forint többletköltsége keletkezik. A többletigénye megfizetését a másodfokú bíróság három hónapra tartotta indokoltnak, ez nem felel meg a baleset utáni gyógyszererezésének, a porcképzés szükségességének, a vitaminozásnak és a fájdalomcsillapításnak.
- [81] Az orvosi költséggel kapcsolatban kifejtette, hogy a 22.900 forintban érvényesített orvosi költség mindegyike a balesettel kapcsolatban merült fel, ezért annak megfizetésére kérte kötelezni az alperest kármérséklés nélkül.
- [82] A rehabilitációs többletkiadással kapcsolatban hivatkozott a kárrendezési gyakorlatra, kiemelten a Ptk. 355. §-ának (1) és (4) bekezdésére, továbbá arra, hogy nyilvánvaló, hogy a rehabilitációs

kiadások ezen jogszabály körébe tartozóak. Kifejtette, hogy a perben nem volt vitatott, miszerint a felperesnek szüksége volt a rehabilitációra, kifejezetten az úszásra azért, hogy további állapotrosszabbodását késleltesse, valamint a károsodott alsó végtagok és a háromszor műtött gerinc ízületeinek bemozgatása, illetve az aszimmetrikus és fokozott gerincire irányuló terhelésből eredő progressziók késleltetése, illetve megakadályozása megvalósulhasson. A teljes kártérítés elve alapján a reparációs és kompenzációs funkciók beteljesülésére is, a többletigény megalapozottsága nem lehet vitatott.

- [83] A gyógycipő használatával kapcsolatban előadta, hogy a baleset pillanatától az őt ellátó és műtő főorvos javaslatára szerezte be az MBT gyógyhatású cipőt, melynek jótékony hatását az igazságügyi orvosszakértői szakma és gyakorlat elismeri. Ezzel ellentétes álláspontot foglalt el az igazságügyi szakértő, mely megállapítás nem felel meg sem a jogalkalmazói, sem az orvosszakértői gyakorlatnak.
- [84] A gyógytornával kapcsolatban rögzítette, hogy a baleset után néhány alkalommal igénybe vett és bizonyított egyszeri 30.000 forintos gyógytorna költség elutasítása megalapozatlan.
- [85] A kulturális többletkiadással kapcsolatosan úgy nyilatkozott, hogy az ilyen többletkiadások, kényszervásárlások okszerűen az életmód mozgásszegénnyé válásával és a munkaképtelenséggel szoros összefüggésben, az otthon töltött idő kényszerűségével kapcsolatban merülnek fel, tehát nem lehet csak a kórházi időre leszorítani a kulturális többletigény indokoltságát. Hivatkozással felhozta a Kúria Pfv.III.20.865/2011. számú eseti döntését is, mely szerint a kulturális többletkiadás a munkaképtelenné vált károsultak esetében szükségszerűen felmerülő olyan többletköltség, amelynek megfizetésétől a károkozó nem mentesíthető. Itt kiemelt súllyal kellett volna értékelni a korábban aktív, kiránduló, sportoló, kerékpározó stb. felperes baleset után kényszerűen megváltozott otthontartózkodási szokásait, melyek bizonyítást nyertek. Ezen többletköltségek nem merültek volna fel a baleset hiányában. Ezek a kiadások nemcsak az idő múlására szolgálnak, hanem terápiás célokat is kielégítenek, amelyre a felperesnek szüksége is van a baleset után kialakult pszichés károsodása miatt.
- [86] A rezsi, tisztító- és mosószerek többletkiadásával kapcsolatban kifejtette, hogy a kártérítési perekben általánosan elfogadott ezek elbírálásakor a bírói mérlegelés és a köztudomás alkalmazása. Az nyilvánvaló, hogy a baleset előtt miután senki nem tartózkodott otthon dologidőben, nappal nem kellett fűteni, villanyt és vizet használni, azonban a baleset miatt a felperes négy fal közé kényszerült, megrokkant, így az otthontartózkodása többletenergia felhasználását teszi szükségessé.
- [87] A keresetvesztességgel kapcsolatban előadta, hogy a másodfokú eljárásban pontosított számítás szerint a másodfokú ítéletig lejárt időszakra 2.805.840 forint és középátlagos kamatainak megfizetésére kötelezte az alperest a jogerős döntés, és 2017. július 1-jétől

pedig havi 46.771 forint keresetvesztesség megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Kifogásolta a 46 %-os kármegosztási arányt, és kérte az alperes 100 %-os kártérítési felelősségének megállapítását.

[88] Az alperes az ellenkérelmében kérte a felperes felülvizsgálati kérelmének elutasítását és a másodfokú ítélet helybenhagyását. Perköltség iránti igénye nem volt.

[89] Előadta, hogy a alperes neve az alperes jogutódjaként több éves pereskedés után került az eljárásba. A másodfokú ítéletben megjelölt vagyoni és nem vagyoni kárt egy összegben maradéktalanul kifizette a felperes részére, valamint a megállapított havi életjáradék fizetése is az ítélet kézhez vétele óta folyamatos. A felperes felülvizsgálati kérelmében megjelölt 8.000.000 forint nem vagyoni kár kifizetésének az ehhez igazodó járadék és kamatok megfizetésének igénye indokolatlan, méltánytalan, és megalapozatlan.

A Kúria döntése és jogi indokai

[90] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[91] A Pp. 275. § (2) bekezdés alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. A Pp. 272. § (2) bekezdés szerint pedig a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.

[92] A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei tehát a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az erre vonatkozó jogi álláspontját részletesen kifejti, vagyis a jogszabálysértésre való hivatkozását, indokait is ismerteti. Amennyiben a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell a fent meghatározott tartalmi követelményekkel. A jogerős ítélet több rendelkezése ellen irányuló felülvizsgálati kérelem esetén annak a törvényben előírt tartalmi kellékeket kérelmenként külön-külön kell tartalmaznia, és ezek hiánytalan

meglétét is a Kúria külön-külön vizsgálja [1/2016. (II.15.) PK vélemény 4-6. pont].

- [93] A felperes a felülvizsgálati kérelme indokolása bevezetéseként egy helyen felsorolva a Pp. 206. §-ának, illetve a 163. § (3) bekezdésének, a Ptk. 355. § (1) - (4) bekezdésének, illetve a Ptk. 360. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. A jogszabálysértéseket igazoló jogi álláspontja részletes kifejtése azonban az egyes jogszabályhelyekre vonatkozóan elmaradt. A fenti [94] jogszabályi követelményeknek nem felel meg, ha a fél a jogi érvelését nem a szerinte megsértett jogszabályhelyre vetítve adja elő, a jogi érvelés megtételekor a megsértett jogszabályhelyet nem jelöli meg, azokat egy helyen, egyszerre sorolja fel. A felperes felülvizsgálati kérelmét ebből következően a fenti szempontok szerint kellett értékelni (Mfv.I.10.352/2016/4.).
- [94] A felperes felülvizsgálati kérelme a nem vagyoni kár, a kórházi és rehabilitációhoz beszerzett ingóságok, a ruhatár cseréje, az élelemfeljavítás, ápolás és gondozás, a háztartási kisegítő, a mezőgazdasági többletköltség, közlekedés és kísérő költsége, látogatási költség, gyógyszerköltség, orvosi költség, gyógycipő, gyógytorna, kulturális többletkiadás, többletrezsi, tisztító-mosószeres többletkiadása, valamint keresetvesztés tekintetében konkrét jogszabálysértést nem jelölt meg, így ebben a körben a jogerős ítéleti döntés nem volt felülbíráható.
- [95] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a felülvizsgálati kérelemben foglaltak a vonatkozó anyagi jogszabályhely megjelölésének hiányában nem eredményezhetik a felülvizsgálati kérelemben elérni kívánt célt, vagyis a kártérítés összegének felemelését. Az esetleges jogszabálysértő ténymegállapításából ugyanis nem vonható le az a következtetés arra, hogy a másodfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás eredményeként miért és mennyiben jutott téves következtetésre (Mfv.I.10.137/2017., Mfv.I.10.915/2016/5.).
- [96] A rehabilitációs többletkiadásnál a felperes feltüntette a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését, melynek alkalmazásával összefüggésben csak a Kúria Pfv.III.20.865/2011. számú határozatára utalt. Az itt kifejtett álláspontja szerint az összecszerűség a rehabilitációval kapcsolatban akár bírói mérlegeléssel is meghatározható. Ez a hivatkozás tartalmában a Pp. 163. §, és 263. §-ára, valamint a 206. §-ára utal. Ezen eljárásjogi jogszabályhelyeket azonban itt nem hívta fel a felperes jogszabálysértésként, ennek hiányában a tartalmi megjelölés nem volt értékelhető.
- [97] A jogvita eldöntésére a munka törvénykönyve előírásai az irányadóak (BH1998.506.), mint ahogy azokra az eljáró bíróságok helyesen alapították döntéseiket [Mt. 174. § (1) bekezdés, 177. § (1) - (2) bekezdés, 186. §]. A felperes nem az alkalmazott jogszabályokra hivatkozott [Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdés], és azt is csak mint a Kúria Pfv.III.20.865/2011. számú határozatában felhívott jogszabályt jelölte meg. Továbbá nem fejtette ki azt sem, hogy az eljáró bíróságok jogszabály alkalmazása miért és mennyiben

volt jogsértő.

- [98] A felperes által hivatkozott MK. 30. számú kollégiumi állásfoglalás jogszabálynak nem minősül, így az arra való hivatkozás felülvizsgálati kérelem alapjául nem szolgálhat.
- [99] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [100] Az alperes felülvizsgálati eljárási költsége viselésére a Kúria a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján döntött.
- [101] A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték mértékének megállapítása az 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) 50. § (1) bekezdésén, 7.505.195.- forint pertárgyérték figyelembe vételével 750.500.- forint, amelynek viselése a Pp. 78. §-a, valamint a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-án alapul.
- [102] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2018. szeptember 26.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Gál Attila s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró